

SYLABUS

DOTYCZY CYKLU KSZTAŁCENIA 2024-2027

(skrajne daty)

Rok akademicki 2025/2026

1. PODSTAWOWE INFORMACJE O PRZEDMIOCIE

Nazwa przedmiotu	Retoryka i erystyka
Kod przedmiotu*	IVB9
nazwa jednostki prowadzącej kierunek	Instytut Polonistyki i Dziennikarstwa Kolegium Nauk Humanistycznych
Nazwa jednostki realizującej przedmiot	Zakład Lingwistyki Kulturowej i Komunikacji Społecznej
Kierunek studiów	Filologia polska
Poziom studiów	studia pierwszego stopnia
Profil	Ogólnoakademicki
Forma studiów	studia stacjonarne
Rok i semestr/y studiów	rok drugi, semestr trzeci
Rodzaj przedmiotu	przedmiot językoznawczy, sp. edytorstwo
Język wykładowy	język polski
Koordynator	dr Grażyna Ewa Błachowicz-Wolny
Imię i nazwisko osoby prowadzącej / osób prowadzących	dr Grażyna Ewa Błachowicz-Wolny (autorka programu), dr hab. prof. UR Bożena Taras

* -opcjonalnie, zgodnie z ustaleniami w Jednostce

1.1. Formy zajęć dydaktycznych, wymiar godzin i punktów ECTS

Semestr (nr)	Wykł.	Ćw.	Konw.	Lab.	Sem.	ZP	Prakt.	ZW – zaj. warszt.	Liczba pkt. ECTS
3	15							15	3

1.2. Sposób realizacji zajęć

Zajęcia realizowane w formie tradycyjnej

1.3 Forma zaliczenia przedmiotu (z toku)

(egzamin, zaliczenie z oceną)

2. WYMAGANIA WSTĘPNE

<ul style="list-style-type: none"> Znajomość podstawowych zasad komunikacji międzyludzkiej, etyki, formgrzecznościowych. Elementarna znajomość gramatyki opisowej. Wiedza i umiejętności w zakresie kształcenia językowo-kulturowego.
--

3. CELE, EFEKTY UCZENIA SIĘ, TREŚCI PROGRAMOWE I STOSOWANE METODY DYDAKTYCZNE

3.1 Cele przedmiotu

C ₁	Wprowadzenie w złożoną problematykę interakcji werbalnej i pozawerbalnej.
C ₂	Kształcenie kompetencji nadawcy, konstruowanie różnogatunkowych wypowiedzi pisanych i mówionych.
C ₃	Kształcenie umiejętności poprawnego i sprawnego posługiwania się językiem, argumentowania, umiejętności przekonywania, dyskusji.
C ₄	Zapoznanie z głównymi etapami historii retoryki, a także współczesnymi ustaleniami.

3.2 Efekty uczenia się dla przedmiotu

EK (efekt uczenia się)	Treść efektu uczenia się zdefiniowanego dla przedmiotu	Odniesienie do efektów kierunkowych ¹
EK_01	Student/ka zna techniki konstrukcji różnego typu tekstów, dobiera odpowiednio sposoby argumentowania i przedstawiania swoich racji; zdobywa umiejętność przekonywania doradzania, dyskusowania, radzenia sobie z sytuacją konfliktową, ma odwagę w wyrażaniu własnego zdania.	K_U07, K_U10
EK_02	Student/ka dba o rzetelność, etykę, poprawność językowej komunikacji.	K_U10, K_K01
EK_03	Student/ka rozumie i wdraża potrzebę dalszego kształcenia swoich umiejętności i poszerzania wiedzy.	K_K02

3.3 Treści programowe

A. Problematyka wykładu oraz zajęć warsztatowych

Treści merytoryczne
1. Wprowadzenie do problematyki przedmiotu. Logika, dialektyka, retoryka, erystyka.
2. Podstawowe pojęcia i zasady retoryki. Klasyczna definicja retoryki, współczesne definicje retoryki.
3. Cele i zadania retoryki, Główne etapy historii retoryki.
4. Pierwsi teoretycy retoryki opisowej.
5. Mowa – klasyczna forma retoryczna. Pojęcie i zakres retorycznej kompozycji.
6. Zadania obowiązkowe mówcy (inventio, dispositio, elocutio, memoria, action). Trop i figury retoryczne.
7. Formy i sposoby argumentowania. Zasady użycia form argumentacyjnych, chwyt erystyczne.

¹ W przypadku ścieżki kształcenia prowadzącej do uzyskania kwalifikacji nauczycielskich uwzględnić również efekty uczenia się ze standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela.

<p>8. Perswazja i manipulacja – wyjaśnienie pojęć i metod zastosowania w wypowiedzi.</p> <p>9. Retoryka a kultura żywego słowa: sztuka zapamiętywania i wygłaszania mowy. Pozagłosowe (suprasegmentalne i niewerbalne) środki interpretacji i ekspresji (akcent wyrazowy, zdaniowy, frazowanie wypowiedzi, intonacja, modulacja, przestankowanie, gest, mimika, ruch).</p> <p>10. Prezentacje i wystąpienia. Podstawowe zasady pisania i wygłaszania przemówienia. 11. Dyskusja, debata – jako forma wypowiedzi. Rodzaje dyskusji. Dyskusja, kłótnia, spór. 12. Współczesna retoryka, koncepcje i założenia.</p> <p>13. Retoryka we współczesnej komunikacji.</p> <p>14. Ocena wystąpień publicznych w świetle retorycznych założeń.</p> <p>15. Retoryka i etyka komunikacji.</p>

B. Problematyka zajęć warsztatowych

Treści merytoryczne
Zagadnienia wprowadzane na zajęciach warsztatowych - zgodne z tematyką wykładów, są praktycznym rozwinięciem teoretycznych ustaleń i rozważań.
<ul style="list-style-type: none"> • Samodzielne tworzenie tekstów z uwzględnieniem kompozycji retorycznej, wdrażanie umiejętności technik argumentacji, perswazji. • Perswazja i manipulacja w środkach masowej komunikacji; w języku polityków. • Przygotowanie do dyskusji i debaty (wybrany temat), opracowanie materiałów, zagadnień, strategii i technik perswazyjnych. • Analiza agresywnych postaw i zachowań w przestrzeni publicznej. • Kolokwium zaliczeniowe.

3.4 Metody dydaktyczne

Wykład: wykład problemowy, wykład z elementami dyskusji, prezentacją multimedialną.

Zajęcia warsztatowe: analiza i interpretacja tekstów źródłowych, zebranych materiałów, praca w grupach, dyskusja, prezentacja multimedialna.

4. METODY I KRYTERIA OCENY

4.1 Sposoby weryfikacji efektów uczenia się

Symbol efektu	Metody oceny efektów uczenia się (np.: kolokwium, egzamin ustny, egzamin pisemny, projekt, sprawozdanie, obserwacja w trakcie zajęć)	Forma zajęć dydaktycznych (w, ćw, ...)
EK_01, EK_02, EK_03	Egzamin: obecność na wykładach, stopień komunikatywności między wykładowcą a studentem; ocena podsumowująca: egzamin ustny i przygotowanie samodzielnie praca pisemna.	WYKŁAD
EK_01, EK_02,	Zajęcia warsztatowe:	ZAJĘCIA WARSZTATOWE

EK_03	obecność na zajęciach, obserwacja w trakcie zajęć, ustalenie oceny na podstawie ocen cząstkowych, ocen bieżących zadań: wypowiedzi, ustnych i pisemnych analiz tekstów, pracy w grupach, głosu w dyskusji, prezentacji.	
-------	---	--

4.2 Warunki zaliczenia przedmiotu (kryteria oceniania)

<p>Na ocenę 2</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Student/ka nie zna podstawowych pojęć z zakresu komunikacji retorycznej. 2. Student/ka nie rozumie istoty doboru środków komunikacyjnych do danej sytuacji. 3. Student/ka nie rozróżnia rodzajów kompetencji w procesie komunikowania. 4. Student/ka nie rozumie potrzeby doskonalenia posiadanych przez siebie umiejętności i wiedzy. <p>Na ocenę 3</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Student/ka zna wybiórczo podstawowe pojęcia z zakresu komunikacji retorycznej. 2. Student/ka w niewielkim stopniu rozumie istotę doboru środków komunikacyjnych do danej sytuacji. 3. Student/ka wybiórczo rozróżnia rodzaje kompetencji w procesie komunikowania. 4. Student/ka w stopniu dostatecznym rozumie potrzebę doskonalenia posiadanych przez siebie umiejętności i wiedzy. <p>Na ocenę 4</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Student/ka zna większość pojęć z zakresu komunikacji retorycznej. 2. Student/ka poprawnie rozumie istotę doboru środków komunikacyjnych do danej sytuacji. 3. Student/ka w dobrym stopniu rozróżnia rodzaje kompetencji w procesie komunikowania. 4. Student/ka rozumie potrzebę doskonalenia posiadanych przez siebie umiejętności i wiedzy. <p>Na ocenę 5</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Student/ka zna i rozróżnia wszystkie pojęcia z zakresu komunikacji retorycznej. 2. Student/ka bardzo dobrze rozumie istotę doboru środków komunikacyjnych do danej sytuacji. 3. Studentka rozróżnia rodzaje kompetencji w procesie komunikowania. 4. Student/ka w bardzo dobrym stopniu rozumie potrzebę doskonalenia posiadanych przez siebie umiejętności i wiedzy.
--

5. CAŁKOWITY NAKŁAD PRACY STUDENTA POTRZEBNY DO OSIĄGNIĘCIA ZAŁOŻONYCH EFEKTÓW W GODZINACH ORAZ PUNKTACH ECTS

Forma aktywności	Średnia liczba godzinna zrealizowanie aktywności
Godziny z harmonogramu studiów	30
Inne z udziałem nauczyciela akademickiego (udział w konsultacjach, egzaminie)	5
Godziny niekontaktowe – praca własna studenta (przygotowanie do zajęć, egzaminu, napisanie referatu itp.)	40
SUMA GODZIN	75
SUMARYCZNA LICZBA PUNKTÓW ECTS	3

* Należy uwzględnić, że 1 pkt ECTS odpowiada 25-30 godzin całkowitego nakładu pracy studenta.

6. PRAKTYKI ZAWODOWE W RAMACH PRZEDMIOTU

wymiar godzinowy	nie dotyczy
zasady i formy odbywania praktyk	nie dotyczy

7. LITERATURA

Literatura podstawowa:

Arystoteles, *Retoryka. Poetyka*, Warszawa 1988.

K. Jarząbek, *Gestykulacja i mimika. Słownik*, Katowice 1994.

Cz. Jaroszyński i P. Jaroszyński, *Podstawy retoryki klasycznej*, Warszawa 1998.

Z. Klemensiewicz, *Prawidła poprawnej wymowy polskiej* (najnowsze wydanie).

M. Kochan, *Pojedynek na słowa. Techniki erystyczne w publicznych sporach*, Kraków 2005.

M. Korolko, *Sztuka retoryki. Przewodnik encyklopedyczny*, Warszawa 1990.

J. Lichański, *Co to jest retoryka?*, Kraków 1996.

W. Marciszewski, *Sztuka dyskusowania*, Warszawa 1994.

Ch. Perelman, *Imperium retoryki. Retoryka i argumentacja*, Warszawa 2002.

A. Schopenhauer, *Sztuka prowadzenia sporów, czyli dialektyka erystyczna*, Warszawa 1996.

K. Szymanek, *Sztuka argumentacji, Słownik terminologiczny*, Wydawnictwo PWN, Warszawa 2001.

M. Tokarz, *Argumentacja. Perswazja. Manipulacja*, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Gdańsk 2006.

J. Ziomek, *Retoryka opisowa*, Wrocław 1990 i 2000.

Literatura uzupełniająca:

J. Antas, *O kłamstwie i kłamaniu. Studium semantyczno-pragmatyczne*, Kraków 2000.

Błachowicz E., *Plotka w świetle teorii aktów mowy i zasad etyki komunikacji międzyludzkiej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2010.

Błachowicz E., *Językowy kształt tekstów agitacyjnych wprowadzających Chorwację do Unii Europejskiej*, [w:] „Słowo”, nr 4, Rzeszów, 2014, s. 15-34.

R. Cialdini, *Wywieranie wpływu na ludzi. Teoria i praktyka*, przekład B. Wojciszke, Gdańsk 1999.

M. Chrzanowska, M. Kozłowski, *Curriculum Vitae. Listy Motywacyjne. Listy z podziękowaniem*, Warszawa 2000.

D. Galasiński, *Chwalenie się jako perswazyjny akt mowy*, Kraków 1992.

B. Dobek –Ostrowska, J. Fras, B. Ociepka, *Teoria i praktyka propagandy*, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 1999.

M Gill, K. Whedbee, *Retoryka* [w:] *Dyskurs jako struktura i proces*, pod redakcją T. A. Van Dijka, Warszawa 2001, s. 182-213.

- M. Karwat, *O złośliwej dyskredytacji. Manipulowanie wizerunkiem przeciwnika*, Warszawa, 2007.
- M. Karwat, *Sztuka manipulacji politycznej*, Toruń 2001.
- M. Karwat, *O złośliwej dyskredytacji. Manipulowanie wizerunkiem przeciwnika*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2007.
- M. Koszowy, K. Budzyńska, *Strategie retoryczne, techniki komunikacyjno-poznawcze, błędy i sofizmaty*, Wydawnictwo IFiS PAN, Warszawa 2015.
- M. Kuziak, S. Rzepczyński, *Jak dobrze napisać opowiadanie, podanie, streszczenie, życiorys, ogłoszenie, list motywacyjny, podziękowanie, referat, pracę magisterską...*, Warszawa 2002.
- N. Lemmermann, *Komunikacja werbalna. Szkoła dyskusowania*, Wrocław 1997.
- E. Lewandowska-Tarasiuk, *Sztuka występów publicznych*, Warszawa 2000.
- P. Lewiński, *Retoryka reklamy*, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław, 1999.
- M. Peisert, *Formy i funkcje agresji werbalnej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 2004.
- T. Pszczołowski, *Umiejętność przekonywania i dyskusji*, Warszawa 1963.
- M. Rusinek, A. Załazińska, *Retoryka podręczna, czyli jak wnikliwie słuchać i przekonywująco mówić*, Kraków 2005.
- M. Skwara, (redakcja), *Retoryka*, Wydawnictwo słowo/obraz terytoria, Gdańsk 2008.
- P. Stelmaszczyk, P. Cap (red), *Pragmatyka, retoryka, argumentacja. Obrazy języka i dyskursu w naukach humanistycznych*, Kraków 2014.
- I. Kamińska-Szmaj, *Słowa na wolności*, Wrocław 2000.
- I. Kamińska-Szmaj, *Agresja językowa w życiu publicznym. Leksykon inwektyw politycznych 1918-2000*, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, 2007.
- I. Kurcz, *Psychologia języka i komunikacji*, Warszawa 2000.
- A. Załazińska, *Niewerbalna struktura dialogu*, Universitas, Kraków 2006.

Akceptacja Kierownika Jednostki lub osoby upoważnionej